

Liikenne- ja viestintävaliokunta
Eduskunta

**Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto: E-kirje (E 167/2020 vp)
Euroopan komission ehdotuksesta ns. Omnibus II-asetukseksi (COM(2021) 25
final)**

Ehdotuksen käsittely ja aikataulu

Euroopan komissio antoi 18.1.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityisistä väliaikaisista toimenpiteistä covid-19-pandemian johdosta koskien eräiden todistusten, lupien ja valtuutuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä osassa liikennealan lainsäädännössä, asetusta (EU) 2020/698 seuraaville viiteajoille (COM(2021) 25 final) (ns. Omnibus II-asetusehdotus).

Ehdotuksen taustalla on covid-19-pandemian jatkuminen ja sen jäsenvaltioille ja viranomaisille aiheuttamat haasteet.

Ehdotus koskee tie-, raide- ja sisävesiliikennettä sekä merenkulun turvatoimia. Ehdotuksella helpotettaisiin väliaikaisesti eräiden todistusten, lupien ja valtuutuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä liikennealan edellä mainittujen osa-alueiden lainsäädännössä.

Komission ja neuvoston puheenjohtajavaltion Portugalin tavoitteena on ehdotusten nopea hyväksyminen. Ehdotuksen käsittely alkoi neuvoston intermodaalityöryhmässä 19.1.2021 ja käsittelyä jatkettiin 25.1.2021. Puheenjohtaja antoi kompromissiehdotuksen 28.1.2021. Kompromissiehdotusta käsiteltiin työryhmässä 1.2.2021, jonka jälkeen puheenjohtaja lähetti uuden kompromissiehdotuksen. Ehdotusta käsitellään Coreper I-kokouksessa 3.2.2021, jossa puheenjohtaja pyytää valtuutusta neuvotteluiden aloittamiseen Euroopan parlamentin kanssa. Euroopan parlamentti on hyväksynyt ehdotuksen käsittelyn ns. pikamenettelyssä (fast track procedure), edellytyksenä tälle on kuitenkin mahdollisimman vähäiset sisällölliset muutokset suhteessa aiemmin annettuun Omnibus I -asetukseen. Euroopan parlamentin täysistunto on 8.2.2021, jossa asiasta on tarkoitus päättää.

Valtioneuvoston on tarkoitus antaa ehdotuksesta eduskunnalle U-kirjelmä 4.2.2021.

Ehdotuksen tausta

Ehdotus on jatkoa keväällä 2020 annetulle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukselle covid-19:n leviämisen johdosta toteutettavista erityisistä ja väliaikaisista toimenpiteistä, jotka koskevat tiettyjen todistusten, lupakirjojen ja lupien uusimista tai

niiden voimassaoloajan pidentämistä sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja jatkokoulutusten lykkäämistä tietyillä liikennelainsäädännön aloilla ((EU) 2020/698) (U 16/2020 vp) (ns. Omnibus I-asetus). Omnibus I-asetus tuli voimaan 28.5.2020 ja sitä alettiin soveltaa pääosin 4.6.2020.

Ehdotuksen sisältö vastaa suurelta osin Omnibus I-asetuksen sisältöä. Merkittävimpinä eroina Omnibus I-asetukseen voidaan mainita ehdotuksen tarkasteluajanjakso ja yhdenmukaisempi lupien ja todistusten voimassaololle annetun lisäajan pituus.

Ehdotuksen sisältö

Käsittelyn aikana komission ehdotukseen on tullut muutoksia E-kirjeessä (E 167/2020 vp) kerrotusta. Tässä lausunnossa esitellään tiivistä ja liikennemuodoittain tuoreimman kompromissiehdotuksen sisältö.

Tieliikenne:

Tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä (2003/59/EY) ja ajokorttidirektiivissä (2006/126/EY) säädettyjä määrä- ja voimassaoloaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Tieliikenteen ammattipätevyyden haltijalta määräajoin vaadittava jatkokoulutus voitaisiin suorittaa kymmenen kuukauden viiveellä, jos määräaika päättyisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana. Tässä tapauksessa ammattitaitoa osoittavien todistusten voimassaolo jatkuisi vastaavasti.
- Ajokortin tai ammattipätevyyskortin unionin koodi 95-merkinnän voimassaolo jatkuisi kymmenen kuukautta kyseiseen korttiin merkitystä päivämäärästä. Lisäksi ammattipätevyyskortin voimassaolo jatkuisi kymmenen kuukautta kortin viimeisestä voimassaolopäivästä, jos voimassaolo päättyisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana.
- Ajokorttien, joiden voimassaolo päättyisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana, voimassaolo jatkuisi kymmenellä kuukaudella ajokorttiin merkitystä voimassaolon päättymispäivämäärästä.
- Määrä- ja voimassaoloaikojen pidennykset jatkuisivat kuusi kuukautta tai 1.7.2021 saakka tilanteissa, joissa jatkokoulutuksen suorittamisen määräaika tai unionin koodi 95-merkinnän, ammattipätevyyskortin tai ajokortin voimassaolo olisi päättynyt tai päättyisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana Omnibus I-asetuksen poikkeusten soveltamisen johdosta.

Ajopiirturiasetuksessa ((EU) 165/2014) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Jos piirturin tarkastus tai kuljettajakortin uusiminen osuvat ajanjakson 1.9.2020–30.6.2021 sisälle, määräaikoja pidennettäisiin. Piirturin tarkastusta koskevaa määräaika pidennettäisiin kymmenellä kuukaudella, ja uusi kuljettajakortti tulisi myöntää kahden kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta.

Katsastusdirektiivissä (2014/45/EU) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Jos ajoneuvon viimeinen katsastuspäivä olisi aikavälillä 1.9.2020–30.6.2021, määräaikaikatsastuksen määräaika pidennettäisiin kymmenellä kuukaudella alkuperäisestä viimeisestä katsastuspäivästä laskettuna. Ajoneuvon määräaikaikatsastuksesta annettavan katsastustodistuksen voimassaoloa pidennettäisiin vastaavasti.

Maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamisen edellytyksiä koskevista yhteisistä säännöistä annetussa asetuksessa ((EY) 1071/2009) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Yritysten määräaikaan tosiasiallisen ja pysyvän toimipaikan ja vakavaraisuuden todentamiseksi pidennettäisiin 12 kuukauteen. Pidennystä voitaisiin soveltaa tapauksiin, jossa vakavaraisuuden menettäminen on havaittu aikavälillä 1.9.2020–30.6.2021.

Maanteiden kansainvälisen tavaraliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä annetussa asetuksessa ((EY) 1072/2009) ja kansainvälisen linja-autoliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä annetussa asetuksessa ((EY) 1073/2009) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Lupien (yhteisön liikennelupa, kuljettajatodistus ja reittilupa), joiden voimassaolo päättyy tai päättyisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana, voimassaolo jatkuisi kymmenellä kuukaudella.

Rautatieliikenne:

Rautateiden turvallisuudesta annetuissa direktiiveissä (2016/798/EU, 2004/49/EY) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Rautatieliikenteen harjoittajalta edellytettävän turvallisuustodistuksen ja rataverkon haltijalta edellytettävän turvallisuuslupan uusimiseen annettaisiin kymmenen kuukautta lisäaikaa, jos turvallisuustodistus ja turvallisuuslupa tulee niihin liittyvän viiden vuoden määräajan umpeuduttua uusittavaksi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana.

Vetureita ja junia rautateilla yhteisössä ajavien veturinkuljettajien hyväksymisestä annetussa direktiivissä (2007/59/EY) säädettyjä voimassaoloaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Veturinkuljettajan lupakirjan voimassaoloa jatkettaisiin kymmenellä kuukaudella, jos lupakirjan voimassaoloaika on umpeutunut tai umpeutuisi 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana. Vastaava pidennys tulisi myös liikkuvan kaluston kuljettajan lisätodistuksen uusimista koskevien näyttöjen toimittamista varten.

Yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetussa direktiivissä (2012/34/EU) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Jos rautatieyritykselle myönnetty toimilupa tulee uusittavaksi toimilupaviranomaisen asettaman määräaikaistarkastelun johdosta ajanjaksolla 1.9.2020–30.6.2021, rautatieyrityksen toimilupa voidaan pitää muuttamattomana voimassa enintään kymmenen kuukautta sen myöntämisestä, kunhan näillä toimilupajärjestelyillä ei vaaranneta rautatieturvallisuutta. Sama koskee myös väliaikaisesti myönnettyä toimilupaa.
- Jos määräaikaistarkastelu osoittaisi, että rautatieyritys ei täytä toimiluvan edellytyksenä olevaa vakavaraisuuden ehtoa, toimilupaviranomainen voi pidättäytyä peruuttamasta toimilupaa edellä mainitun ajanjakson aikana, jos tämä ei vaaranna rautatieturvallisuutta. Jos toimilupahakemus on tehty toimilupaviranomaiselle 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana, toimilupaviranomaisella on kymmenen kuukautta aikaa tehdä toimilupaa koskeva päätös.

Sisävesiliikenne:

Myöntämisperustedirektiivissä (96/50/EY) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Muutoksen myötä mahdollistettaisiin poikkeaminen direktiivin 96/50/EY mukaisista sisävesialusten 65 vuotta täyttäneiden kuljettajien lääkärintarkastuksia koskevista velvoitteista. Sisävesialusten kuljettajille voitaisiin myöntää kymmenen kuukautta lisäaikaa käydä lääkärintarkastuksessa, jos määräaika tarkastuksessa käymiselle umpeutuu 1.9.2020–30.6.2021 välisenä aikana.

Suomi ei ole soveltanut myöntämisperustedirektiiviä muuten, kuin muiden jäsenvaltioiden pätevyysien tunnustamisen osalta. Yhtään tunnustamista koskevaa pyyntöä ei ole tullut. Kyseinen direktiivi on myös kumottu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2017/2397 ammattipätevyysien tunnustamisesta sisävesiliikenteen alalla sekä neuvoston direktiivien 91/672/ETY ja 96/50/EY kumoamisesta, jonka kansallisesti täytäntöönpaneva laki on tullut voimaan 1.2.2021 (ks. 1256/2020, HE 202/2020 vp). Suomessa on käytössä samat pätevyysvaatimukset meri- ja sisävesialueilla. Ehdotus ei muuta nykyistä tilannetta.

Lisäksi sisävesialusten teknisistä vaatimuksista annetussa direktiivissä ((EU) 2016/1629) säädettyjä voimassaoloaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti. Suomi ei sovelle direktiiviä eikä ehdotus muuta nykyistä tilannetta.

Merenkulun turvatoimet:

Alusten ja satamarakenteiden turvatoimien parantamisesta annetussa asetuksessa ((EY) 725/2004) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Sellaisten satamarakenteita koskevien turva-arviointien tarkastuksien, jotka tulisi suorittaa 1.9.2020–30.6.2021 välisellä ajalla, määräaika jatkuisi 30.9.2021 saakka.
- Sellaisten harjoitusten, jotka tulisi pitää 1.9.2020–30.6.2021 välisellä ajalla, määräaika jatkuisi kymmenellä kuukaudella, ei kuitenkaan pidemmälle kuin 30.9.2021.

Satamien turvallisuuden parantamisesta annetussa direktiivissä (2005/65/EY) säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin väliaikaisesti.

- Sellaisten satamien turvallisuusarviointien ja satamaturvallisuussuunnitelmien tarkastuksien, jotka tulisi suorittaa 1.9.2020–30.4.2021 aikana, määräaika jatkuisi kymmenellä kuukaudella, ei kuitenkaan pidemmälle kuin 30.9.2021.
- Sellaisten satamaturvallisuussuunnitelmaan liittyvien turvallisuuskoulutusharjoitusten, jotka tulisi pitää 1.9.2020–30.6.2021, määräaika jatkuisi kymmenellä kuukaudella, ei kuitenkaan pidemmälle kuin 30.9.2021.

Poikkeuksille olisi tarvittaessa mahdollista hakea jatkoaikaa komissiolta.

Mikäli jäsenvaltio ei ole kohdannut tai todennäköisesti tule kohtaamaan Covid-19-taudin aiheuttamia haasteita mainittujen määrä- ja voimassaoloaikojen osalta tai se on toteuttanut asianmukaiset kansalliset toimenpiteet tällaisten vaikeuksien lieventämiseksi, voi jäsenvaltio päättää olla soveltamatta mainittuja poikkeuksia. Omnibus I-asetuksen osalta valtioneuvosto teki päätöksen (LVM/2020/65) 28.5.2020 olla soveltamatta ajoneuvojen määräaikaistarkastuksia ja ajopiirturin määräaikaistarkastuksia koskevaa poikkeussääntelyä.

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee päätösehdotusta asetuksen soveltamisesta ja soveltamatta jättämisestä valtioneuvostolle päätettäväksi.

Valtioneuvoston kantaehdotus

Valtioneuvosto kannattaa ja tukee ehdotuksen säännösmuutoksia, jotka tuovat joustavuutta liikenteen alalla Covid-19-pandemiatilanteen edelleen jatkuessa.

Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että jäsenvaltioilla tulisi olla omat olosuhteensa huomioon ottaen harkintaa poikkeuksien soveltamisessa ja mahdollisuus olla soveltamatta asetusta (ns. opt-out-mahdollisuus). Valtioneuvosto pitää hyvänä ja tärkeänä, että mahdollisuus poikkeusten soveltamatta jättämiseen sisältyy ehdotukseen.

Monika Mutanen
ylitarkastaja